

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1901. Leto XVIII.

Obseg: Prezgodnje vpreganje žrebet — Detelja za konjsko klajo. — Ali pomaga streljanje zoper točo. (Konec.) — Kako je ravnati, če se živina sama sesa. — Hranjenje žita — Ravnanje z gnojem v hlevu. — Zboljšanje kislih travnikov. — Zati-rajmo srake in srakoperje! — Odpadanje ometa — Pet glavnih pravil o dobivanju zimskih jajec. — Vprašanja in odgo-vori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Prezgodnje vpreganje žrebet.

O škodljivosti prezgodnjega vpreganja žrebet se je že mnogo pisalo in govorilo. Tudi „Der Pferde-freund“ je vzel v poslednjem času to vprašanje zopet v pre-tres ter je pisal:

Mnogi konjerejci delajo napako, da svoja žrebeta prezgodaj vpregajo, da bi prej imeli dobiček od njih. Žival — tako si domišljajo — si vsaj služi svojo klajo, in njena vzreja hodi ceneje. Ta domišljija pa je napačna; pričakovani dobiček se le prepogostoma prevrže v občutljivo izgubo. Kakor je znano, raste žrebe v prvem letu svojega življenja najbolj na visokost, več nego v vseh naslednjih štirih letih skupaj. V tem času se oves ne sme hraniti; žival mora dobivati dovolj krepke hrane. Od drugega leta naprej, ko žrebe počasneje raste, se mu razvijajo zlasti notranji organi in noge; v tretjem letu pa, da se konj poljedelcu dovolj razvije, se mora doklada krepke klaje za toliko zmanjšati, da žrebe ne postane predebela, sicer bi bila vzreja predraga, kajti žival še ne sme delati. Pa tudi trileten konj se še ne sme smatrati za popolnoma razvitega; le poleg matere se že sme učiti vožnje, da se navadi ubogljivosti in pokorščine. Sme pa opravljati

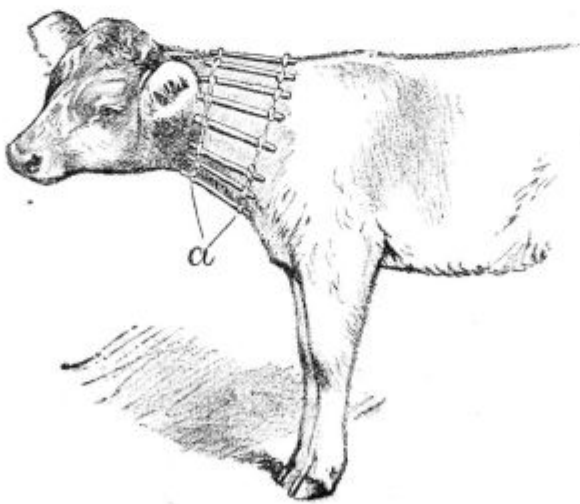
le lahka dela, nikakor pa ne težkih, ker je voljan in ognjen.

Škoda, ki vsled tega nastane, se kmalu pokaže, dasiravno je konjerejec noče opaziti. Žival zaostane v svojem razvoju; noge, zlasti skočne kosti, odrevene in žival izgubi mnogo na svoji vrednosti. Pomisliti je treba, da konj doraste šele v petem letu; če ga poprej rabimo za težko delo, se ne more prav razviti, začne prezgodaj hirati, zlasti noge se pokvarijo in žival je taka, kakor bi bila že stara. Od mladega konja se torej pred četrtim letom ne sme zahtevati premnogo, naj si tudi svoje klaje ne zasluži. Žival bo poznej dokaj več vredna ter bo z daljšo porabnostjo bogato poplačala prizanašanje v mladosti. Mladi konji naj se rabijo pred vsem le za lahko vprego in tudi ravna naj se z njimi prizanesljivo in mirno; čuvajo naj se

surovega pretepavanja ter naj se kaznujejo le takrat, kadar to z nepokorščino zares zaslužijo.

Detelja za konjsko klajo.

Glede na vrednost zelene detelje za konjsko klajo so si živinorejci še močno navskriž.

Podoba 31.

Mnogo lastnikov konj poklada konjem deteljo ter jo smatra za kaj dobro, život čistilno konjsko klajo. Drugi pokladajo konjem deteljo iz gospodarskih razlogov, to se pravi, da si prihranijo dražjo klajo, obstoječo iz ovsa in sena. Le prav redki so, ki so se deloma spametovali po škodi, deloma pa so po svoji previdnosti zavrgli zeleno deteljo kot konjsko klajo.

Večkratne poskušnje so pokazale, da je zelena detelja konjem škodljiva in jim povzroča mnoge hibe in muke; pred vsem drugim zelena detelja povzroča trdovratno in kaj naglo preminljivo, večkrat smrtonosno kóliko, zlasti tedaj, če se za suho krmo naglo jame pokladati zelena klaja; dalje, če se detelja poklada, še predno je začela cvesti, ali če se poklada mokra in mrzla ali uvela, ali celo sparjena, ki se je na kupu ugrela.

Ko bi se po skrbni krmitvi prišlo vsemu temu zlu v okom in bi konj prebavljal deteljo brez vsakih ovir, povzroči vendar na konju zelo škodljive izpremembe, zlasti na takem, ki ga krmimo izključno z zeleno deteljo.

Taki konji, če so popolnoma mirni ali če se vpregajo le zmerno in poredkoma, postanejo sicer polnoživotni, mehki in rejeni, dlaka je gladka in svetla, blato gre pravilno od njih, žila pa jim bije le slabo in medlo, srce jim vtripa razločno in prožno, koža sleznica je bledejša in žival se pri vsakem, tudi najmanjšem gibanju močno poti; ves (konjski) organizem se kaže zelo oslabljenega na močeh in v vstrajnosti. Žival je neprestano gladna, prebavljanje se vrši naglo in se mora urno vršiti, ker bi se sicer v njej naredilo preveč vetrov, ki bi povzročili kóliko (klanje).

Ako pa se konji pri takih okoliščinah porabljaajo za težja dela, to je za vprego v težke voze, za trajno dirjanje z vozovi ali za trajno ježo, pa se poprej omenjene prikazni opazajo v še večji meri.

Taki konji se morajo večkrat boriti z neprebavljivostjo in koliko, neprestano hujšajo, njih moč in vstrajnost pa očitno pešata, tako da tovorov, kakeršne lahko vlečejo, če jih krmimo z ovsom in s senom, ne morejo več premakniti z mosta. Mišice jim do gotove stopnje zginejo, kite zvodene, na nogah nastanejo mehurji, členki se radi izpahnejo, pojavijo se kostne bolezni, kožni lišaji, omotica; ves život boleha na slabokrvnosti.

Celó tedaj, če z deteljo krmimo tudi oves, navedene razmere v večji meri ne izostanejo, ker žival ovsa

pri hitrem prebavljenju popolaoma ne prebavi in ker so želodčevi in črevesni soki po množini v detelji nahajajoče se vode zelo stanjšani ter niso dovolj krepki, da bi mogli popolnoma prebavljati.

Če tako žival napade kaka mrzlična bolezen, je za njo večjidel nevarna ter se večkrat konča s smrtjo, ker živinče s preveč zvođenelo krvjo nima dovolj moči v sebi, da bi se ji uprlo.

Te prikazni opravičujejo teorijo krmljenja takih živalij, ki se žive z rastlinstvom, zlasti konja. Konju je namreč za ohranitev organizma treba dušičnate in nedušičnate, primerno zmešane krme. Če se pregrešimo proti tem razmeram, oviramo organizem.

Tako ugodno razmerje dobimo le tedaj, če se konju poleg gotove množine zrnja, med katerim se je oves skazal kot najprimernejši, poklada še dobro, suho seno. Konj srednje velikosti, katerega zmerno vpregamo, potrebuje blizu 3—5 kg ovsa in 5 do 7 kg sena; večjemu konju in pri težavnejšem delu pa je treba dajati po 11 in še več kilogramov ovsa in 8 do 14 kg sena.

Pri taki krmitvi ostanejo konji močni in dobro rejeni, pa tudi boleznij jih ne napadajo tako pogostoma, kakor take, ki jih krmimo z drugimi snovmi, na pr. s svežo deteljo.

Le v gotovih razmerah, če je konj bolan, se za konje priporoča muljava, pri čemer pa je trava priporočljivejša kakor zelena detelja, ker detelja povzroča kóliko, trava pa ne.

Tako na pr. se priporoča krmitve muljave polnokrvnim konjem, ki boleha na pljučih, dalje takim, pri katerih se je zanemarilo zdravljenje nekterih bolezni, kakor nahoda, žlez (povzročenih po krmitvi izprijenega in prašnega sena) — tu se zanemarjanje krmitve z muljavo, kakor uči izkušnja, britko maščuje — potem takim konjem, katerim hočemo iz gotovih razlogov pokladati lahko prebavljivo klajo.

Te razmere in njih odstranjenje pa spadajo že v stroko preiskovanja in zdravljenja bolezni ter zahtevajo pomoči živinozdravnikov.

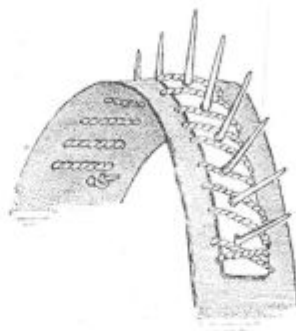
Ali pomaga streljanje zoper točo.

(Konec.)

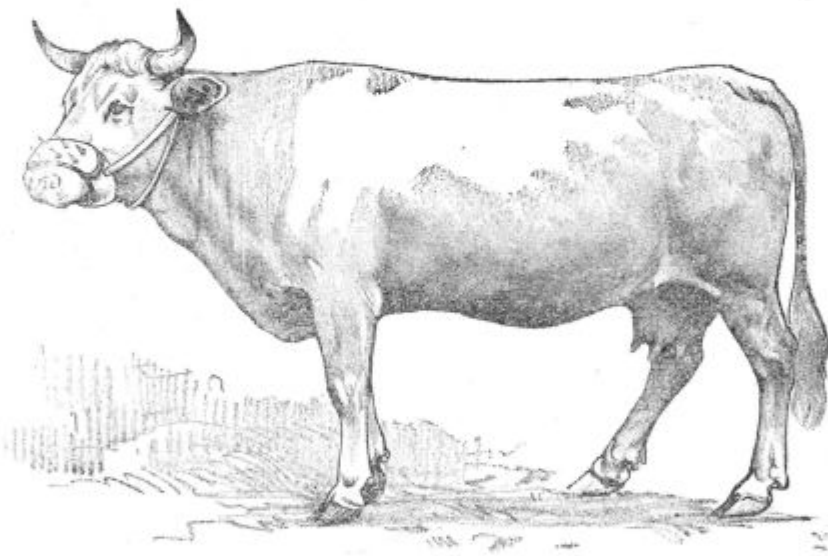
Da navedem opazovanja iz vseh vinorodnih krajev na Kranjskem, naj vzamem še Vipavsko dolino. Tudi ta je za točo res prava deveta dežela. Ta dolina nam boče dala najgotovjšo podlago za sodbo o uspehu in

Podoba 33.

Podoba 34.

Podoba 32.

neuspehu streljanja, kajti tu ne samo da so vsa strelišča v pravi oddaljenosti, namreč 1000—1200 m zračne črte, marveč so tudi strelne priprave zemeljskemu površju prikladne; v dolini so se postavile večje, na hribih pa manjše strelne priprave. Sedaj je v Vipavski dolini 43 strelišč. Preteklo leto ni padala nikjer toča, čeprav so večkrat hude nevihte pretile, le v eni občini, namreč v Št. V., kjer niso streljali, ker so baje ženske žugale, da porušijo strelišča, če se s streljanjem ne neha, češ da se s streljanjem tudi dež odganja, je toča precejšnja škoda napravila, dočim so ostale vse druge bližnje in oddaljene občine, koder so streljali, popolnoma nedotaknjene.

Enakih poročil nam je podal in o sličnih slučajih je večkrat tudi poročal g. dr. J. Vošnjak v Slov. Bistrici.

Mogoče da je vpliv streljanja pri nas zaradi ugodnejše zemeljske površine in lege povolnejši. V bolj južnih krajih se toplina hitreje menja, in zato se hudo urni oblaki kar naenkrat pokažejo, katerih streljanje deloma vsled prevelike visokosti, deloma pa vsled sedaj še ne vsem razmeram prikladnih strelnih priprav res ne more pretresti. V ogerskih in italijanskih ravninah se to pogostoma pripeti. Za nas torej ondote izkušnje nikakor niso merodajne.

Trditve, da toča pada v dolgih črtah v oddelkih, presledkih in le na gotovih krajih, je tudi popolnoma dokazana. Najsi bo pa kakor hoče, čudno je le, kako da se mora toča stresti ravno in le v tisto luknjo, kjer ni strelišč in je zrak miren. Ali naj se to res smatra le kot slučaj? — Tu je dvojje mogoče, in sicer: 1.) ali streli poženo nevarne oblake (s točo napolnjene ne moremo imenovati, ker se po trditvi vremenoslovcev toča dela nad tistim mestom, kjer pada) v mirno ozračje in se nad tem krajem napravi toča, ali pa 2.) streljanje pomaga. To je reč, ki čaka ugodne in jasne rešitve ter zahteva skušnje in opazovanja še mnogih let.

Letos se je na predlog ravnatelja dr. Pernterja vpeljalo kolikor možno natančno opazovanje glede nastopa in izida neviht v vseh vinorodnih krajih na Kranjskem. V kakšni visočini plavajo nevarni, točonosni oblaki, se tudi bržkone reši šele vprihodnje.

Praktiki — med temi omenjam zopet v tem oziru merodajno osebo g. dr. J. Vošnjaka — trdijo, da točonosni oblaki plavajo v visočini 600 do 800 m, vremenoslovci pa pravijo, da plavajo taki oblaki 3000 do 5000 m visoko. Gosp. dr. Vošnjak je gledal iz 800 m visokega kraja in je bil priča, ko se je vsa dolina pod njim v visočini 600 pokrila s temnimi oblaki; bliskalo se je in je grmelo ter se je toča iz teh oblakov močno vsipala, dočim je bilo nad temi oblaki najkрасnejše vreme. To sem navedel le kot praktičen zgled.

Po dosedanjih, sicer še nezrelh in večinoma tudi prepovršnih izkušnjah se lahko sklepa, da je pri urejenem streljanju v naših krajih toča padala le pri ne navadnem nastopu nevihte. Če se nam posreči, da bomo mogli obvarovati vinograde pred točo štiri do pet let zapored, potem bomo mogli biti z uspehom popolnoma zadovoljni, kajti pomisliti je treba, da se posledice hude toče ne čutijo samo v dotičnem letu, marveč še naslednje, in če se s trtami, poškodovanimi po toči, ne ravna pravilno, celo več let.

To kaže tudi, da je bolje nadaljevati s strelnimi poskusi, dokler ne narastejo preveliki stroški, kakor misliti na zavarovanje proti toči. Ker vsako strelišče 100 ha varuje ali 1.000.000 m² vinogradov, pride pri sedanjih razmerah na vsak hektar in vsako leto po štiri do šest kron režijskih stroškov; v teh stroških so za-

popadeni razen izdatkov za smodnik, strelca, zavarovalnino itd., tudi amortizacija strelne kolibe in nastavka na 10, topičev i. dr. pa na 25 let. Ako pa toča enkrat potolče, napravi na teh 100 ha 100.000 do 500.000 K škode.

Na podlagi dosedanjih izkušenj se moramo opirati na naslednje:

1. Strelišča ne smejo biti nad 1¼ km zračne črte drugo od drugega oddaljena.

2. Čim nižje je strelišče postavljeno, tem višji morajo biti nastavki, in torej razmerno tudi večji topiči; na visokih hribih pa zadostujejo manjše strelne priprave z manjšimi množinami smodnika.

3. Streljati se mora, ko so preteči oblaki še daleč od strelišča, posebno pa, če se strelišču naglo bližajo.

4. Streljati se mora v gotovih presledkih, redno menjaje s sosednjimi strelišči, tako da zrak vedno v nemiru ostane.

To so torej uspehi dosedanjih poskusov, na ktere se moramo pri streljanju zoper točo opirati. Do kakšnega končnega cilja nas pa še privedeta teorija in praksa, pokaže čas.

Fr. Gombač,
deželni potovalni učitelj.

Kako je ravnati, če se živina sama sesa.

Da se živina sama sesa, je razvada, ki se ne nahaja pogostokrat. Ako imajo molzne krave to razvado, potem naj se skusi s španskim ovratnikom preprečiti, da ne morejo skloniti vrata. Tak ovratnik, kakor se rabi tudi pri teletih, kaže podoba 31.

Manj je priporočeno in tudi zelo sitno povijanje vime. To daje osebam, ki imajo opravila v hlevu, veliko truda pri povijanju in odvijanju. Krave tudi same tak povoj mnogokrat snamejo, če ni posebno trdno privezan. Natikanje bodeče uzde, kakor jo kaže podoba 32., sicer gotovo prepreči, da se krava ne more sama izsesavati, vendar se ne priporoča splošno, ker si z njo živali lahko vime nevarno ranijo. More se tudi pripetiti, da žebli iz jermenov vun popadajo ter jih more žival s krmo požreti. Ako se odstavljena teleta razvadijo, da hočejo še vedno sesati, ali same sebe, oziroma druge živali lizati, ali da žro svojo in tujo dlako, potem utegne dobro služiti prav narejena, bodeča uzda s kratkimi žebli, kakor jo kaže podoba 33. in 34. Taka teleta slabo nalete, če hočejo druge živali lizati ali sesati, vsled česar se te razvade kmalu odvadijo. Ako pa mlada živinčeta sama sebe sesajo ali ližejo, služi najbolje španski ovratnik (podoba 31.).

Hranjenje žita.

Očiščeno žito je premeriti in spraviti v žitnico ali kaščo (kašto). Najprej je premeriti tržno blago, torej žito I. vrste, potem netržno blago ali netržni pridelek, t. j. žito II. vrste, katero se ne dá prodati, ker je prelahko in predrobno. Tako žito naj se porabi doma za živež, ali pa za krmo. Čim manj se pridela takega žita, tem boljša je letina.

Vsak poljedelec mora žito zmeriti, da natančno pozna množino svojega pridelka. Kdor tega ne dela, tudi preračunati ne more, kako bo izhajal s pridelkom, koliko žita bo lahko prodal itd. Kdor le količkaj računa s svojim premoženjem, ta že vé, kako potrebno

je, da človek vse zmeri in vse zapiše. Takim gospodarjem se ne bo nikdar pripetilo, da bi žito prej prodajali, potem pa zopet kupovali, kakor se je to že mnogokrat pripetilo ljudem, ki čisto nič ne računajo. Kadar bomo začeli pri nas pridno računati, in sicer s tinto in s peresom v roki, se bo tudi marsikaj na bolje obrnilo, kajti dobro gospodarstvo brez računov je dandanes skoraj nemogoče.

Pri spravljajanju žita v žitnico moramo skrbeti, da nam žito ne trpi škode. Za to je treba pripravne žitnice. Žitnica mora biti suha, zračna, hladna in kar se dá snažna. Najbolje je, da je žitnica zidana, znotraj dobro ometana in pobeljena. Tudi strop žitnice mora biti ometan in pobeljen. Tla naj bodo pa gladka, lesena, ali pa z opeko tlakana. Pri tleh je žitnica rada vlažna, zato je veliko bolje, če imamo žitnico v prvem nadstropju namesto v pritličju. Visoko ležeče žitnice so veliko bolj suhe in zračne. Žitnico je imeti v hiši, ali pa vsaj blizu hiše. Nad hlevom je ni dobro imeti, ker škoduje puh, ki prihaja iz hleva. Kaj pripravna je žitnica, če jo napravimo nad kletjo, v kateri imamo presnino, krompir itd. Dobro je tudi, če žitnico napravimo pod streho; kar tako spravljati žito pod streho, to pa ni prav. Podstrešje je sicer zračno, toda nesnažno je in odprto raznim škodljivcem. Če je streha z opeko krita, prihaja nam na žito prav lahko sneg in druga moča, ki kvari žito in povzroča vrh tega mnogo nepotrebnega dela. Pod streho tudi ni mogoče vzdrževati snage in se ubraniti raznih škodljivcev. Če hočemo žito spravljati pod streho, si moramo za to na vsak način napraviti pripravno žitnico.

Veliki posestniki imajo posebne žitnice, po več nadstropij visoke. Posamezna nadstropja so le toliko visoka, da se more po njih hoditi z vrečo na rami.

Da je žitnica dosti zračna, za to je treba oken. Okna naj bodo nizka in vmeščena pri tleh. V večjih žitnicah imamo okna na obeh straneh, da je več prepiha. Tudi s prezračevalnimi luknjami, ki se delajo v zid na nasprotnih straneh, lahko skrbimo, da je žitnica bolj zračna in suha. Da žito varujemo tatov, je okna zadelati z železnimi križi. Razen tega je imeti na oknih železne mreže, da ne morejo golobje in vrabiči do žita. Okna naj se zapirajo, da ne more dež, sneg in solnce do žita; zapirati jih kaže z lesenimi zatvornicami.

V žitnicah shranjujemo žito na dva načina, namreč v kupih, ali pa v predalih (žitnih skrinjah, kaštah, kasonih, predgarah).

Če žito shranjujemo v kupih, ga v prvem času nasujemo prav plitvo po tleh, po pedenj na debelo, da laže uhaja vlažnost, ki še izhlapeva iz zrnja. Plitvo nasuto žito je pridno premešavati z lopatami, da se dobro prezrači in se ne ugreje. Ko je žito popolnoma suho, ga je spraviti v večje kupe, ktere po potrebi premešavamo in obračamo. V prvih dveh mesecih je žito obračati vsaj po enkrat na teden, pozneje pa vsaj vsak mesec po enkrat. Bolj pogostoma je treba žito obračati zopet v prvi pomladi, ko se zunaj prične rast. Če žito spravljamo v kupih, je bolje, da imamo lesena tla na žitnici; tla morajo biti iz trdega lesa, gladka in brez raz (špranj). Lesena tla ne delajo toliko prahu, kakor tla iz opeke.

Za obračanje žita rabimo žitne lopate, ki so lesene ali pa železne. Lesene lopate malo časa trpe.

Manjši posestniki spravljajo žito najrajši v predale. To so leseni oboji, pregrajeni v četverooglate predale, ki imajo spredaj pri tleh vratca. Če imamo

take predale za žito, potrebujemo dosti manj prostora za žitnico, ker se v predalih žito visoko nasuje. Da se nam pa žito v teh predalih ne ugreje in da ne oprhne, je treba, da spravljamo v nje le popolnoma suho žito, kakeršno navadno dobimo, če snopje sušimo v kozolcih. V takih predalih moramo žito tudi premešavati in zračiti; to delamo s tem, da je jemljemo spodaj pri vratcih in je mečemo na vrh, ali pa da je iz enega predala predenemo v drugega. Če imamo za žito lesene predale v žitnici, se priporoča, da imamo tla tlakana z opeko, ker so taka bolj varna pred mišimi.

V žitnici moramo varovati žito raznih škodljivcev in moče. Paziti moramo, da strop (streha) ne pušča in da ne curlja deževnica ali snežnica na žito. Zmočeno žito postane hitro plesnivo; lahko nam pa tudi izkali. Če pride slučajno mokrota do žita, je treba mokro žito odgrabit in posušiti. Veliko škodo nam lahko prizadevajo različne živali, kakor golobje, vrabiči, miši in podgane. Miši in podgane, ki so včasih prav udomačene škodljivke v žitnici, zatiramo še najbolj uspešno z dobrimi mačkami. Tudi pasti (mišnice, skopce) je dobro nastavljati.

Najhujša naša sovražnika v žitnici sta pa črni žitni rilčkar in žitni molj.

Črni žitni rilčkar ali žužek, tudi žizek, je mičen in droben hrošček (keberček) temnorjave barve. Na koncu glave ima tenek rilček, s katerim se zajé v trda žitna zrna.

Ta mrčes dobivamo pozimi ali v prvi pomladi v prašnih kotih, po razah v tleh in v pokah po tramih, kjer prezimuje. Spomladi se vzbudi in samica leže v zrnje po eno jajce, najrajši na pšenico ali rež, pa tudi na ječmen in koruzo. Iz teh jajčec se izvalé majhni črvički (ličinke), ki se zavrtajo v zrnje, ktereга popolnoma izglojejo, tako da ostane le prazen mešček. Dorastla ličinka se v izglojenih zrnih zabubi, in meseca malega srpana izleze iz zabubane ličinke hrošček, ki se zopet plodi, tako da nastane iz tega rodú pred zimo še en zarod, ki potem prezimi. Ker se žužek hitro množi, nam z izjedanjem zrnja lahko napravi silno veliko škodo. In kar je pri tem škodljivcu še posebno nevarno, je to, da ne dela škode na vrhu kupa, temveč znotraj v kupu, na dnu ali v kotih, tako da ga niti opaziti ne moremo. Skriva se pa zaradi tega bolj globoko v kupe, ker ljubi toploto in mir.

Da se ti ta škodljivec ne pritepe v žitnico, skrbí, da bo žitnica čista, zračna in svetla. Žito pa obračaj in premešavaj! Staro žito je treba tudi zvejati ali preprihati na čistilnem mlinu. Razpoke po tramih in raze (špranje) po tleh je dobro zamazati z apnom ali s katanom. Smeti je skrbno odstraniti iz kotov, izkratka, paziti moraš na največjo snago. Če se je pa ta škodljivec prikazal, ga je treba uničiti. Napadeno žito je takoj spraviti iz žitnice in prenesti na drug prostor. Žužka uničujemo s tem, da polagamo v žitnico suknene ali volnene cunje, ovčjo kožo ali kaj takega; to jih privabi, da se poskrijejo in zbirajo. Tukaj jih lahko zalotimo in pohodimo. Posebno spomladi je čas za tako delo. Če imamo le malo napadenega žita, zatremo škodljivca s tem, da spravimo žito v krušno peč, ktera pa ne sme biti pregorka; toplina naj znaša kvečjemu 50° po Celziju. V tej vročini žito ostane še kaljivo, keberčki in zalega se pa zamori.

Žitni molj je majhen metuljček, ki podnevu mirno sedi po stenah žitnice. Sprednji krili sta srebrnobeli in imata po sebi rjave in črne lise. Zadnji krili sta pa sivkasti in ene barve. Metuljček se pokaže v

poletju, navadno meseca rožnika. Samica leže jajčeca na žitno zrnje, in sicer na vsako zrnje po eno ali dve jajci. Ko je s tem gotova, pogine. V dveh tednih se izvalé iz teh jajčec belim črvičkom podobne gosenčice (ličinke), ki začno dolbsti zrnje in razjedati moko. Od enega zrnja gre gosenčica na drugo in pri tem preprede zrnje z nekako nitkasto prejo, po kateri je videti vse polno njenega blata. Ker se vse to godi na vrhu žitnega kupa, spoznamo na tej preji hitro tega škodljivca. Moljavo žito se navzame smradu od blata, in zaradi tega je moka iz takega žita zaduhla. Jeseni (meseca kimovca) zleze gosenčica v kak kotiček na tleh ali na steni, kjer se zaprede in prezimi. Šele spomladi se potem zabubi, in v zgodnjem poletju se iz bube izleže metuljček.

Tega škodljivca se varujemo ravno tako, kakor žužka. Kar sem prej povedal, ravno to velja tudi o žitnem molju. Obračanje žita in snaga največ pomaga! Če se je pa žitni molj (metuljček) prikazal, uničujemo ga s tem, da v žitnico nastavljam skaf, polne vode. Leteči metuljčki se radi love v vodi, kjer se jih mnogo potopi. Lovimo jih tudi s tem, da gremo zvečer z lučjo v žitnico; okoli luči radi frfrajo, in pri tej priliki jih lahko mnogo ujamemo in zmastimo. Moljavo žito je z vrha odgrabit in prepražiti v krušni peči, predno ga daš v mlin. Ostali kup pa pokrij z mokro rjuho, na kateri se rade zbirajo gosenčice, če jih je še kaj ostalo v žitu.*)

Zoper žitne škodljivce obešajo mnogi gospodarji tudi močno dišeče rastline v žitnico, kakor n. pr. pelin, da jih odganja duh, ki jim je zoperu. Če se je žužek ali žitni molj močno ugnezdil, potem je žitnico izprazniti najmanj za eno leto; tla je med tem oprati s hudim lugom, stene odrgniti in pobeliti z apnom, razpoke in raze pa zamazati z apnom ali s katranom.

Žitnico moramo med letom večkrat posnažiti z metlo, da se ne morejo v njej nabirati nikake smeti, prah, pajčevina itd. Posebno skrbno jo je očistiti, predno spravljamo v njo novo žito. V. R.

Ravnanje z gnojem v hlevu.

Že v hlevu je skrbeti, da se iz gnoja ne pogubi nič gnojilnih tvarin. S primerno narejenimi stajami in z dobrim nastiljanjem moramo skrbeti, da se ne izgubiva skalnica. Staje morajo biti v ta namen popolnoma nepredirne, da se skalnica ne more zacejati v tla. Nepredirna tla lahko napraviš iz glin, če jo na debelo zbiješ z batom v tla. Kjer ni glinaste zemlje, jo je treba napeljati v hlev. Premožnejši gospodarji napravijo tlakane staje in zamažejo tlak s cementom. Staje je tako napraviti, da so nekoliko nazaj nagnjene, in sicer zaradi tega, da se skalnica, kolikor je ni popila stelja, lahko odceja v gnojnični jarek ali žleb, katerega moramo napraviti koncem staj in po katerem se ima vsa preobilna skalnica odtekati v gnojnično jamo.

Površje staj mora biti sicer ravno. Ker se pri glini rade delajo kotanje pod nogami živine, jih je redno treba popravljati in poravnavati, ker nam sicer v takih žlebinah zastaja gnojnica.

Ker se začne gnoj razkrajati že v hlevu, moramo skrbeti, da se ne pogubi nič amonijaka, ki posebno rad in hitro uhaja iz gnoja; to čutimo najbolj v konjskih hlevih. Skrbni gospodarji so tako varčni v tem

pogledu, da trosijo v hlevu raznovrstne tvarine po gnoju, s katerimi je mogoče ohraniti velevažni amonijak. Posebno tam, kjer puščajo gnoj dalj časa, po cele tedne pod živino, gledajo skrbni gospodarji na to, da gnoj ne trpi nobene škode. V ta namen ga potesajo z gipsovimi superfosfatom, potem z gipsom, s kajnitom ali pa s šoto. Najboljše sredstvo za ohranitev amonijaka v gnoju je gipsov superfosfat, ki obstoji iz 50% gipsa in iz 6 do 10% fosforove kisline; ta superfosfat ima še to posebno lastnost, da pridrži v gnoju tudi samočisti dušik, katerega ni mogoče z nobeno drugo stvarjo pridržati. Toda žal, da ta tvarina ni za nas, ker je predraga, če bi jo hoteli z Nemškega naročiti. Pri nas se moramo zadovoljiti z navadnim gipsom, četudi je manj vreden kakor superfosfat. Gipsa porabimo na dan in za goved po $\frac{1}{2}$ do 1 kg. Tudi gnojilo kajnit, katerega prodaja naša družba že nekaj let, je dober za to. Treba ga je le $\frac{1}{2}$ kg na dan. Za nas je važna v tem pogledu tudi šota, raztrgana s posebnimi stroji v takozvani šotni drob. Posebno pripravna je ta tvarina za potresanje gnoja v tistih krajih (na pr. v ljubljanski okolici), kjer jo je lahko dobiti.

Če ne skrbimo za to, da bi se dušik ohranil v gnoju, izgubimo lahko te dragocene snovi od ene same dorastle govedi na leto za 10 gld.

Hlevski gnoj bi se še najbolj ohranil, če bi ga pustili toliko časa pod živino v hlevu, dokler ga ne rabimo. Pri tem načinu bi stelja popolnoma popila skalnico. Živina bi gnoj dobro shodila in stlačila; vsled tega bi se gnoj počasneje razkrajal. Ker je toplota v hlevu enakomerna in ker bi bil gnoj v hlevu zavarovan pred vetrovi in dežjem, vršil bi se razkroj gnoja enakomerno in pravilno.

Za tako spravljanje gnoja pa potrebujemo visokega hleva, dobrih prezračil, premičnih jaslji itd. Vsega tega pa pri nas nimamo. Naši hlevi so dosti prenizki, pretesni in že pri sedanjem ravnanju prezaduhli in presoparni.

Pri takih okoliščinah gnoja ne smemo dolgo časa puščati v hlevu, ker si s tem pri živini več škodujemo, kakor pridobimo pri gnoju. Iz gnijočega gnoja nastala ogljikova kislina in amonijak škodujeta zdravju živalij; posebno neugodno vplivata na pljuča in oči. V konjskih hlevih sploh ni mogoče puščati gnoja dalj časa pod živino. Pa tudi pri goveji živini ga smemo puščati kvečjemu po 7 dni v hlevu, to pa le, če so hlevi dosti zračni in zdravi. Iz hleva spravljamo gnoj na gnojišče.

Zboljšanje kislih travnikov.

Travniki, ki imajo to napako, da na njih stoji voda, namesto da bi se odtekala, se morejo zboljšati le z legi in tlam primernim osušenjem. Kjer se tako osušenje ne da izvršiti, tam tudi druga kulturna dela, kakor prekopavanje, vlačenje, navažanje rodovitne prsti, gnojenje i. t. d., nimajo nikakih stalnih posledic. Naj bi se tudi travnik s takimi deli pripravil tako daleč, da bi rodil večjo množino krme, pravega povračilnega dobička bi vendar ne prinesel. Poleg tega pa imajo tudi vse trave in rastline, ktere rodi mokrotnomrzeli, več ali manj močvirnat svet, premajhno množino redilnih snovij v sobi. Sploh živina travo (seno) s takih zaprtih, mokrotnomrzlih travnikov nikakor ne je rada. Dobra slama jarega žita je za klajo dokaj več vredna kakor kisle in poleg tega neredkokrat z zdravju in mleku škodljivimi rastlinami pomešano seno.

*) Več o teh škodljivcih čitaš lahko v Erjavčevi knjigi: »Naše škodljive živali«.

Resnica je, da se marsikteri vlažni pa vender ne premokrotni travniki dajo prisiliti le z gnojenjem z mešancem, s Tomasovo žlindro, s pepelom, z apnom itd., da rodé več sena. To pa se doseže le pri zmerno mokrotnih, nikakor pa ne pri preveč mokrotnih ali celo močvirnatih travnikih. Z mirno vestjo se sme trditi, da celó vkljub najboljšemu gnojenju ni moči pri zares kislih travnikih pred odstranjenjem vode (osušenjem) računati na uspeh, ki bi nam poplačal trud, kajti boljše travniške rastline, posebno sladke trave, vsled stoječe vode ne morejo uspevati, ker jih kislá voda ovira, da vsled različnih vzrokov ne morejo srkati redilnih snovij. Istotako resnično pa je tudi, da tudi osušenje samo ne more zadoščati, da bi travnik rodil več dobrega sena; za to je poleg osuševanja potrebno tudi od časa do časa ponavljajoče se gnojenje, često celó setev primerne nega travnega in detelnega semena. Pred vsem pa je potrebno primerno osušenje, bodisi po odprtih jarkih ali po drenaži, na tó pa dobro gnojenje (nemara celo navožnja prsti) in obsejanje s travnimi semeni, ne pa narobe. Zakaj travnik v prvih letih po osušenju rodi manj trave, se kaj lahko pojasni. Na mokrih, kislih travnikih so namreč dotlej rastle samo sočnate, kisle trave, ločje in vsakovrsten drug plevel; dobrih rastlin je bilo jako malo in še te so v rasti zaostale. Po osušenju pa prej omenjene sočnate rastline izgube glavni pogoj za svojo rast, vsled česar jamejo hirati ter deloma popolnoma izginejo, a dobre travniške rastline se razvijajo le polagoma. Ta zaželeni razvoj dobrih rastlin pa celó pri uporabi zelo dobrih gnojil v prvih letih ni takšen, da bi se ne opazilo, da je sena nekoliko manj.

Na mestih, kjer je rasel poprej star, slab divji plevel, se rastlinstvo le počasi popravlja. Gotovo pa je to, da se nam manjši pridelek bogato nadomesti z boljšo klajo. Celó srednje dobri travniki se po razumnem osušenju in primernem gnojenju dajo toliko zboljšati, da rode čimdalje več dobre trave in detelje, njih ruša se od leta do leta požlahtnjuje in dobiva bujnejšo rast.

Izpremembra slabih travnikov v dobre je v sedanjih razmerah tem važnejša, ker splošno ne more obstati nobeno gospodarstvo, ki ne prideluje toliko krme, kolikor je potrebuje za živino. Razen tega pa je odvisno vsako zboljšanje živinoreje od zboljšanja klaje. Ako se zboljša klaja, zboljša se tudi stanje živine, in tam, kjer ni mogoče živino neprestano prav in dobro krmiti, je zaman ves trud, s katerim jo hočemo požlahtniti.

Zatirajmo srake in srakoperje!

Korist, katero nam delajo ptice pevke po naših vrtovih, po naših njivah in travnikih, po gozdih i. t. d., je nepopisno velika. Povsod, kjer se naselijo te živalce, povsod stikajo ves ljubi dan po drevju in po travi in zatirajo vsakovrsten mrčes. Neštete množine škodljivih žuželk se na ta način pokončajo, kar je neizmerne važnosti za kmetijstvo.

Ptice pevke nas razveseljujejo pa tudi s svojim ljubim petjem, ki zelo blagodejno vpliva na počutenje sleharnega človeka, oživlja na ta način prirodo in povečuje njeno veličastvo.

Žal, da imajo tudi ti drobni ptički mnogo sovražnikov med seboj, katerim se v svoji nepreudarnosti in hudobnosti česče pridružuje tudi človek sam. Tako gre vsako leto veliko ptičev po zlu — na veliko škodo kmetijstva.

Med krute zatiralce drobnih ptičev spadajo tudi srake in srakoperji. Te živali preganjajo tako neusmiljeno koristne ptičke, da ne zaslužijo milosti. Koder gnezdi ta svojat, tam ptice pevke nimajo mira, ker niso varne s svojimi mladiči pred požrešnostjo in krvoločnostjo teh roparjev. Posebno mladiči po gnezdih so v vedni nevarnosti pred drznimi napadi. Le premnogo gnezd naših koristnih ptičkov se na ta način leto za letom uniči, in prav nič čudnega ni, če se število drobnih ptičkov krči povsod tam, kjer se mirno trpi počenje požrešnih srak in predrznih srakoperjev. Srake najbolj škodujejo s tem, da razdirajo gnezda, da plenijo jajca in davijo mladiče koristnih ptičev, in ravno tako nam škodujejo srakoperji, zlasti veliki srakoper in navadni rjavi srakoper. Ta pretakne v svoji okolici vsak grm, in kjer dobi kako gnezdo, pokonča v svoji krvoločnosti mladiča za mladičem. Sraka pa tudi starim ne prizanaša, ampak jih zalezuje, kjerkoli in kadarkoli je mogoče, in ravno tako dela tudi veliki srakoper, katerega poznamo po sivi barvi ter črno- in belopasastih perutnicah. Mladi ptički seveda največ trpe pred temi roparji, zlasti takrat, ko se izpeljejo iz gnezda in ko še ne znajo dobro letati.

S takimi roparji ne smemo imeti zaraditega prav nobenega usmiljenja, kajti tista korist, katero imamo od srak in srakoperjev, da nam zatirajo škodljive mrčese, je veliko manjša kakor je škoda, katero nam delajo s tem, da davijo mladiče in preženo s svojim ropanjem koristne ptice iz naše okolice. Take roparske ptice je treba zatirati, in čim več jih pobijemo, tem večjo korist bomo imeli na polju in po sadnem drevju.

Srake in srakoperje zatiramo še najlaže, ako jim razdiramo gnezda in jih pobijemo. S puško se sraki teško pride do živega, ker je zelo plašna in premetena; zalezovati jih kaže zvečer, t. j. v mraku, ko se odpravljajo spat. V tem času jih je še najlaže dobiti na strel.

„Dol. Nov.“

Odpadanje ometa.

Hiše in gospodarska poslopja na deželi, katerih vnanja stran je ometana, trpe vsled njihove proste, vetru in vremenu izpostavljene lege na tem, da jim omet rad odpada, ter jih moramo skoraj vsako leto popravljati. Tej nezgodi pridemo kolikortoliko v okom na naslednji način.

Najpripravnejša za omet je s cementom spojena malta za stavbe na suhem, takoiimenovana „podaljšana cementna malta“, ki pa naj bo tako gosta, kakor se rabi za zidanje, ker ta najbolj kljubuje vremenskim vplivom. Ta se da lahko napraviti in se sme v 24 do 26 urah večkrat premešati, ne da bi kaj izgubila na svoji moči. Kot stenski omet naj se rabi naslednja mešanica, ki se je po skušnjah najbolj obnesla: 1 del apna, 2 dela cementa in 6 do 12 delov peska; ali: $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{4}$ dela apna, 1 del cementa in 3 deli peska; prva mešanica velja za omet mokrotnih sten. Ta omet s podaljšano cementno malto se vrhu tega proti vremenskim vplivom da zavarovati s tem, da ga prevlečemo z mrzlim raztokom iz 1 dela zelene galice (železnega vitrijola) in 3 delov vode. Če se po četrti prevleki ne pokaže več kak temen, črn madež, pa je ometova površina dovolj napojena s to tekočino. Po osušenju se mora stenski omet prevleči z rjavo, vodi kljubujočo plastjo, na kateri se v vodi raztopljené barve stanovito obdrže, in dvojna prevleka s petodstotno milnato vodo zadošča, da nakit postane nepremočljiv

ter po drgnjenju s suknom ali s krtačo leskeč kakor oljnata prevleka. Da je nepremočljiva prevleka stenskega ometa, na pr. z oljnato barvo, kaj dobro sredstvo proti razpokam po mrazu, je splošno znano; ker je pa prevleka iz oljnate barve na vnanji strani poslopja izpostavljena vremenu ter jo je treba ob določenem času prenavljati, ako hočemo, da služi ometu kot hranilno sredstvo, pa pride nekoliko predraga ter za hiše in gospodarska poslopja na deželi ni primerna. Najbolje se poslopja zavarujejo proti neizogibnemu odpadanju ometa, ako se jim vnanja pročelja sploh ne omečejo, marveč se vsikdar napravijo le iz dobro žgane, za vremenske vplive neobčutne opeke brez ometa. Ako pa opeka zaradi neenake barve, kadar se zamažejo špranje, ne ugaja, naj se pa špranje tedaj, kadar so že zamazane, obdragnejo z opeko in potem pobelijo z apnom.

Pet glavnih pravil o dobivanju zimskih jajec.

List za rejo perutine je priobčil naslednja pravila:

1. Ne zabi, da je vsaka kokoš bitje, da niti dve kokoši ne ljubita ene in iste piče, kakor tudi ne užijeta enake množine. Vse kokoši pa zobljejo nekatere dni več, druge manj. Glede pravočasne piče in množine se ne da nič natančnega določiti, kar bi veljalo vselej in za vse. To se doseže le z opazovanjem.

2. Skrbi, da bodo kokoši ves dan brskale. To je pred vsem neobhodno potrebno. Ako kokoši za tabo teko, je znamenje preobilne piče. Zato ne maraja brskati.

3. Nikdar ne pokladaj piče trikrat na dan; dvakrat na dan zadostuje. Sicer pa naj bo zajutrek bolj pičel. Zvečer napitaj vse kokoši do sitega, preden se vsedejo na grede.

4. Po zajutreku potrosi kokošim pšena, pšenice ali ovsa med pleve ali v nastelj, da potem pridno razbrskavajo. Če bi pa le ne hotele brskati, naloži jim par dni posta. To gotovo pomaga.

5. Vsak dan, in sicer zjutraj, naj bi se kokošim potrosilo 30 gr zmletih kostij, naslednji dan pa za mehko pičo sesekljane deteljne krme.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 121. Požar mi je več drevja posmodil, vsled česar se nekatere ožgane veje suše, druge pa čvrsto rastejo. Ali naj to drevje ohranim? Kako naj ravnam z njim? Ali pa je morda bolje, to drevje odstraniti in je nadomestiti z drugim? (J. Ž pri Sv. T.)

Odgovor: Če drevje ni ravno premočno osmojeno, Vam svetujemo ohraniti je ter za letos pustiti, naj raste kakor je, spomladi pa obrežite drevje tako, da odstranite vse suhe veje, žive pa močno okrajšate, in sicer na tak način, da vzgojite zopet lepo krono.

Vprašanje 122. Ali mi svetujete pripravo za valjenje jajec? (F. F. v S.)

Odgovor: Gotovo Vam moremo to svetovati. Vsekakor bi morali poprej narediti nekaj proračun, kateri Vam pokaže, ali se Vam izplača ali ne. To je največ zavisno od cene, počem se Vam za kuhinjo godna piščeta plačujejo ob času, ko še od kokošij izvaljenih piščet ni na trgu. Valilne priprave so dandanes že zelo dovršene in jih je silno mnogo vrst. Priporočali bi Vam naročiti si kak strokoven list, v katerem naj-

dete potrebni pouk in inserate, in vrhu tega Vam uredništvo rado odgovarja na strokovna vprašanja.

Vprašanje 123. Že dve leti delam sir, a le enkrat se mi je pripetilo, da mi je hleb že v obodu prišel kipeti, sedaj mi pa že nekaj dni vsak dan tako skipi, da se bojim velike škode. Toplino imam pravo pri izdelovanju sira. Omenjam, da tudi siratka nikakor neče iz njega. Morda je mleko krivo, na pr. od krav, ki se pojajo, drugače je mleko splošno dobro. Kaj je Vaše mnenje in kako temu odpomoči? (M. P. v V.)

Odgovor: Pri izdelovanju sira, kadar se kaže taka neprilika, je paziti, da se dela po možnosti suh sir, zato je drobtine primerno sušiti in jih tudi dobro zdrobiti. Vobče pa velja o napetem siru naslednje: Vzrok napetemu siru je navadno napačno mleko; zlasti je tako mleko škodljivo, ki pride iz bolnih vimen, ali od krav, ki so dobivale zdravila ali pokvarjena krmila. Tudi mlezva zelo škoduje. Sicer pa more biti vzrok tudi napačno izdelovanje. Napete sire moremo vobče deliti v dve vrsti, in sicer v take, ki se napenjajo že na plohu, in v take, ki se napenjajo poznej v shrambi. Sirom, ki se napenjajo že na plohu, je vzrok pokvarjeno in kislo mleko ali pa slabo sirišče, ki se je rabilo brez vode. V tem slučaju se mlečni sladkor raztopi že med izdelovanjem sira, in vsled tega se vname mlečnokislo kipeenje, ki se s segrevanjem mleka ne da več ustaviti, vsled česar se sir že na plohu napenja. Iz takega sira se siratka ne da dovolj iztisniti in zato se naredi neštevilno mnogo majhnih luknjic. Siro, ki se šele poznej v shrambah napenjajo, imajo največ ravnokar popisane vzroke, to so napačno, pokvarjeno, kiselkasto mleko, slabo kislo sirišče, a z razliko, da se je ob pričetku stvorilo manj kisline in se kipeenje ni takoj vnelo ter je bilo mogoče siratko še iztisniti. Nekaj dni poznej se pa vender vname močno mlečnokislo kipeenje, vsled česar se tudi toliščoba razkroji in se prične maslenokislo ali toliščobnokislo kipeenje, vsled česar se sir napenja. Taki siri imajo zaradi razkrojitve toliščobe bolj žilavo testo, svetlejša luknje in nekoliko sladek okus, ki prihaja od nastalega glicerina. Če se že med izdelovanjem sira spozna slabo mleko ter nevarnost, da se bo sir napenjal, se ta more deloma preprečiti, ako se med mleko vlije več sveže vode ali pa v sveži vodi raztopljene soli.

Vprašanje 124. Imam konja, ki je prišel že pred več meseci žreti prst in dela to čedalje bolj? Kaj je temu vzrok? (F. G. v L.)

Odgovor: Če konj žre prst, je to zamenje pokvarjenega želodca, zlasti prevelike množine kisline v želodcu. Da bi to kislino uničil z apneno prstjo, žene konja neki naravni nagon. Vzrok pokvarjenemu želodcu more biti slaba voda, zaduhel oves, plesnivo seno itd. Poiskati je torej vzrok želodečne bolezni, ta vzrok odstraniti, in konj bo samodsebe jenjal žreti prst. Če pa tega ne storite, more konj sčasom poginiti, kajti velike množine prsti v želodcu in v črevih ga silno slabe. Če vzrokov želodečne bolezni ne morete najti sami, pa pokličite živinozdravnika.

Vprašanje 125. Ali mora biti vino res zadacano, ki se v zasebni hiši rabi za pogoščenje svatov na ženitovanju? (F. Z. v R.)

Odgovor: Vino v zasebni hiši ni podvrženo daci, a pri Vas je drugače, kajti stroški za vino in deloma tudi za pojedino se razdele med svate, in to je potem prodaja vina na drobno. V tem slučaju je zadacanje popolnoma opravičeno.

Vprašanje 126. Na mojem fižolu je polno majhnih, belih polžev, ki preté uničiti velik del fižola. Ktero sredstvo naj rabim proti polžem na fižolu?

Odgovor: To so navadni poljski polži (*limax agrestis*), ki izjedajo luknje sredi listja, in sicer navadno ponoči. Svojo navzočnost pa izdajajo s slino, ki jo puščajo na rastlinah.

Sredstva proti polžem so: potresanje apnene moke po njivi, potem pokladanje vade (zelnege listja, razrezanega korenja) čez noč, kar se potem pobere in s polži vred uniči.

Vprašanje 127. Platno, ki se je belilo, se je moralo ob pretečem dežju naglo spraviti ter je ležalo dva dni vlažno shranjeno. Na platnu so se naredile v tem času črne lise, katerih ne morem odpraviti, zato prosim sveta. (F. O. v S.)

Odgovor: Črne lise morejo imeti več vzrokov, glavni vzroki pa so v nečisti vodi. Železo v vodi je posebno škodljivo. Lise, ki se naredi v zaduhlo hranjenem platnu, se odpravijo z mešanico, ki se naredi iz enega litra vode, 15 gr zdrobljenega salmijaka in 60 gr kuhinjske soli. Platno se razgrne suho po trati in se s to tekočino lise večkrat zmočijo. Ko lise izginejo, se pa platno dobro izpere. Poskusite to sredstvo, morda Vam pomaga.

Gospodarske novice.

* **Družbena gospodinjstva šola** bo končala konci septembra t. l. tretje šolsko leto in s 1. oktobrom t. l. vstopijo nove učenke v četrti 12mesečni tečaj. V šolo se sprejemajo 16letne učenke, ki so dovršile ljudsko šolo. Učenke dobe hrano in stanovanje v zavodu, ki je pod nadzorstvom šolskih sester v Ljubljani. Razglas o sprejemu novih gojenk objavimo kmalu, a že danes pozivljemo, naj se stariši, ki mislijo svojo hčer poslati v šolo, pravočasno zglase. Ker je prostor omejen le na 12 gojenk in je že sedaj več prijavljenih, se bo mogoče ozirati le na pravočasno zglašenje. V šoli se poučuje praktično živinoreja, mlekarstvo, kuhanje, šivanje, pranje in likanje, a teoretiško vse tisto, kar je treba znati gospodinjki na posestvih, posebno pa še ravnanje z bolniki in z bolno živino. Mesečno je plačati 14 gl. za hrano in stanovanje.

* **Ajda** je družbi popolnoma pošla, zato se ne sprejemajo več naročila nánjo.

* **Modre galice** je še par sto kilogramov in jo dobi tisti, ki se še pravočasno zglaši. Škropilnice so pa že vse pošle.

* **Zvepla** ima družba dovolj v zalogi in more z vsako množino potrebi. Istotako so še v zalogi nekateri žveplalniki.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Št. 10.513.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 27. junija 1901, št. 10.513., o veterinarno-policijskih odredbah glede uvažanja prasičev z Ogerske in Hrvaško-Slavonske na Kranjsko.

Ker se je svinjska kuga zanesla v tostransko ozemlje, je c. kr. ministerstvo za notranje stvari z razglasom z dne 25. junija 1901, št. 23.381., prepovedalo uvažanje prasičev iz županijskih sodišč na Ogerskem in iz okrajev na Hrvaško-Slavonskem v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Dalje je zaradi svinjske kuge in zaradi svinjske rdečice na podstavi odredbe, ki jo je ukrenilo c. kr. okrajno glavarstvo Mistelbach in zaradi svinjske rdečice na podstavi odredbe, ki jo je ukrenilo c. kr. okrajno glavarstvo Novi trg, prepovedano uvažanje prasičev iz obmejnega županijskega sodišča Sakolca z všteto istoimensko mestno občino (velika županija Nitra) in Kežmarek z všteto mestno občino Kežmarek in Ljubica (velika županija Šipka) v tostransko ozemlje.

To se dodatno k razglasoma imenovanega c. kr. ministerstva z dne 13. in 16. junija t. l., št. 11.940. in 22.583., oziroma k tukajšnjima razglasoma z dne 17. junija t. l., št. 9908. in 9950., daje na občno znanje.

Predstoječe odredbe stopijo takoj v veljavnost.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 27. junija 1901.

Št. 10.605.

Razglas.

Ker se je svinjska kuga opetovano s Hrvaško-Slavonske zanesla v politični okraj Kočevje ter se onod močno razširila, zatorej deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, na podstavi § 3. občnega zakona o živinskih kužnih boleznih z dne 29. februarja 1880, drž. zak. št. 35., prepoveduje izvažanje, uvažanje in prevažanje prasičev po vsem sodnem okraju Kočevje, kakor tudi po občinah Velike Poljane, Dolenja vas, Ribnica in Sušje, sodnega okraja Ribnica. Ravnotako so prepovedani semnji s prasiči v tem zapornem ozemlju.

Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali po zakonu z dne 24. maja 1882, drž. zak. št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 28. junija 1901.

Št. 11.190.

Razglas.

Na podstavi ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, drž. zak. št. 154., s katerim so bila premenjena nekatera določila ces. ukaza z dne 2. maja 1899, drž. zak. št. 81., o odvracanju in zatiranju svinjske kuge, in v zmislu ukaza ministerstva za notranje stvari, za pravosodje, za trgovino, za železnice in za poljedelstvo z dne 18. septembra 1900, drž. zak. št. 155., se v sporazumljenju s c. kr. kmetijsko družbo za Kranjsko razglašajo za III. četrtletje 1901 nastopna

vrednostna tarifa

za vsak kilogram žive teže pri zdravih prasičih za rejo, da se določi odškodnina po določenih člena I., § 3. b) ces. ukaza z dne 15. septembra 1900.

A. Prasiči za rejo

deželnega plemena:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1:20
2.) Prasiči do 1 leta	1:—
3.) Prasiči nad 1 leto	— 90

B. Prasiči za rejo

iz križanja z angleško pasmo:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1:40
2.) Prasiči do 1 leta	1:20
3.) Prasiči nad 1 leto	1:—

C. Prasiči za rejo

čistega plemena (angleški) importirani ali doma zrejeni:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 2:—
2.) Prasiči do 1 leta	1:50
3.) Prasiči nad 1 leto	1:20

Za one prasiče, ki so bili uradoma zaklani in se je pri njih našlo, da so bili okuženi, se s pridržkom določil §§ 5. in 6. ces. ukaza z dne 15. septembra 1900 toda brez drobu v popolnoma iztrebljenem stanju, daje povračilo iz državnega zaklada samo v znesku 50 odstotkov zgoraj navedene vrednostne tarife. Pri plemenskih prasičih pa pristojajo k po gori navedenih vrednostnih postavkih dognanim odškodninam še 25 % dodatek (§ 3. c) ces. naredb z dne 15. septembra 1900.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 7. julija 1901.